

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
„STAN BADAŃ NAD DZIEJAMI BIAŁOSTOCCZYNY
W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM”**

Z okazji siedemdziesiątej piątej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę, 13 listopada 1993 roku w gmachu Wydziału Humanistycznego Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku odbyła się konferencja naukowa zorganizowana przez Białostockie Towarzystwo Naukowe oraz Instytut Historii FUU.

Obrady otworzył dyrektor Instytutu Historii prof. dr hab. Adam Dobroński, który powitał uczestników i gości, między innymi prof. Aleksandra Niezuchrina oraz doc. Tatianę Badiukową, prodziekana Wydziału Historycznego Uniwersytetu Janki Kupały w Grodnie, a także Eugeniusza Bil-Jaruzelskiego, kierownika Wydziału Społecznego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku. Na podkreślenie zasługuje udział historyków z Grodna, które w latach międzywojennych leżało w granicach województwa białostockiego.

Części merytorycznej konferencji przewodniczyli, z ramienia BTN jego prezes, prof. dr hab. Stanisław Alexandrowicz, z ramienia IH prof. dr hab. Michał Gnатовski.

Referat wstępny „Województwo białostockie w granicach odradzającego się państwa polskiego” wygłosił dr Jerzy Milewski z Białegostoku. Autor zarysował szerokie spektrum problemów, które spotykają historyka zajmującego się dziejami Białostoczczyzny w dwudziestoleciu międzywojennym. Dr Milewski zwrócił uwagę m.in. na niedostateczny stan badań nad gospodarką, strukturą narodowościową i społeczną regionu, poinformował jednakże o nowych perspektywach badawczych, które stwarza otwieranie archiwów białoruskich, litewskich i rosyjskich.

Wystąpienie mgr Anatola Wapa z Białegostoku poświęcone było dziejom twierdzy Osowiec w 1919 roku. Rozważania autora koncentrowały się głównie wokół roli twierdzy jako potencjalnej reduity obronnej w okresie zaostrzenia się stosunków polsko-niemieckich w maju 1919 r.

W kolejnych dwóch referatach przedstawiono wybrane zagadnienia z historii odradzania się polskiej władzy na Suwalszczyźnie w latach 1918-20. Mgr Tadeusz Radziwonowicz z Suwałk przedstawił okoliczności kształtowania się Tymczasowej Rady Obywatelskiej Okręgu Suwalskiego w czasie ostrego sporu polsko-litewskiego

o Suwalszczyznę, mgr Tadeusz Mańczuk z Elku poświęcił referat tzw. powstaniu sejneńskiemu z sierpnia 1919 roku, wymierzonym przeciwko władzy litewskiej na Suwalszczyźnie.

W dalszej części obrad wysłuchano komunikatu dr Józefa Maroszka z Białegostoku „Stan badań nad służbą zabytków w woj. białostockim w okresie międzywojennym”. W komunikacie zwrócono szczególną uwagę m.in. na postać Józefa Jotkowskiego, jednego z białostockich konserwatorów, wielce zasłużonego w poszukiwaniu podlaskich zabytków, zaginionych w czasie zaborów i I wojny światowej.

Dr Zofia Tomczonek z Białegostoku wygłosiła referat poświęcony działalności PSL Wyzwolenie w województwie poleskim w latach 1922-31. Autorka wystąpienia podkreślała niezadawalający – jej zdaniem – zakres badań postaw politycznych ludności Kresów, w tym szczególnie postaw wyborczych mniejszości narodowych.

Z powyższą uwagą korespondowało kolejne wystąpienie, którego autorem był dr Henryk Majecki z Białegostoku. Jego referat pt. „Orientacje polityczne ludności żydowskiej Białostocczyzny w okresie międzywojennym” był – przynajmniej częściową – próbą wypełnienia luki, którą wskazała przedmówczyni.

Ostatnie referaty wygłosili badacze zajmujący się kwestią białoruską na dawnych Kresach. Mgr Oleg Łatyszonek mówił o białoruskim ośrodku narodowym w Grodnie w latach 1918-20 i jego stosunku wobec niepodległego państwa polskiego. Dr Eugeniusz Mironowicz uzupełnił i rozszerzył informacje przedmówcy, poświęcając wystąpienie problemowi postaw Białorusinów wobec państwa polskiego w latach 1918-1925.

W czasie dyskusji najwięcej polemik wywoływały kwestie wyodrębnienia jasnych kryteriów przynależności narodowej mieszkańców Białostocczyzny. Dyskutowający wskazywali m.in. na niedoskonałość kryterium językowego czy religijnego w miejscu, w którym stykają się różne wyznania i języki. Prof. Dobroński podkreślił np. trudności badawcze wynikające z potrzeby uwzględnienia przez historyka dynamiki przemian „języka domowego” na pograniczu kultur polskiej i białoruskiej. Wskazywano również na problem „tutejszości” oraz liczne kontrowersje pojawiające się w związku z tą kwestią w literaturze rosyjskiej, białoruskiej i polskiej.

Podsumowujący i zamykający obrady konferencji prof. Gnatowski zwrócił uwagę zebranych na obfitość zagadnień i tematów, które poruszono, postulując szersze ich udostępnienie w formie publikacji. Profesor zaznaczył także, iż białostocka konferencja dopiero otwiera zakrojone na szeroką skalę badania dziejów Białostocczyzny i Kresów Północno-Wschodnich w okresie międzywojennym.

Krzysztof Buchowski